เรื่อง ตำนานเมืองคณฑี แกะรอยกำเนิดพระร่วง เมืองเล็ก ๆ ริมแม่น้ำปิง ที่ประวัติศาสตร์เกือบลืม

รายละเอียด

ตำนานเมืองคณฑี แกะรอยกำเนิดพระร่วง เมืองเล็ก ๆ ริมแม่น้ำปิง ที่ประวัติศาสตร์เกือบลืม

ถ้าเอ่ยชื่อ "เมืองคณฑี" คนไทยส่วนใหญ่คงนึกไม่ออก แต่ถ้าบอกว่านี่คือชุมชนโบราณที่ตำนานเก่าแก่ยกให้เป็นถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษราชวงศ์พระร่วง หลายคนคงเริ่มสนใจขึ้นมาทันที เมืองคณฑีตั้งอยู่บริเวณที่ปัจจุบันเรียกว่า "บ้านโคน" ริมฝั่งแม่น้ำปิง ในเขตจังหวัดกำแพงเพชร แม้วันนี้จะไม่หลงเหลือคูเมืองกำแพงดินให้เห็นชัดเจนเหมือนเมืองโบราณอื่น ๆ แต่ร่องรอยวัดเก่าและซากโบราณสถานที่กระจายอยู่ในละแวกนั้น เป็นเครื่องยืนยันว่าครั้งหนึ่งที่นี่เคยเป็นชุมชนสำคัญมาช้านาน และที่สำคัญกว่านั้น ชื่อของเมืองคณฑียังถูกกล่าวถึงในเอกสารโบราณอย่าง "เรื่องสีหลปฏิมา" ในฐานะบ้านเกิดของชายหนุ่มรูปงามผู้หนึ่ง ซึ่งต่อมาถูกโยงเข้ากับปฐมวงศ์ของกษัตริย์สุโขทัย นักประวัติศาสตร์บางท่านยังตั้งข้อสังเกตว่า ชื่อ "คณฑี" อาจเกี่ยวข้องกับเมือง "คัณทิกะ" ที่ปรากฏในตำนานมูลศาสนา ซึ่งเล่าว่าพระนางจามเทวีเสด็จผ่านระหว่างการเดินทางไปสร้างเมืองพระบางที่ปากน้ำโพ หากเป็นเมืองเดียวกันจริง ก็แปลว่าเมืองคณฑีมีความเป็นชุมชนมาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 13 เก่าแก่กว่าการสถาปนากรุงสุโขทัยหลายร้อยปี

ตำนานชายรูปงามกับนางเทพธิดา
เรื่องเล่าที่ผูกเมืองคณฑีเข้ากับกำเนิดพระร่วงมีใจความคร่าว ๆ ว่า ที่ตำบลบ้านโคนมีชายหนุ่มรูปงามผู้หนึ่ง มีกำลังวังชาเป็นเลิศ ชอบท่องเที่ยวอยู่ในป่า วันหนึ่งนางเทพธิดาพบเห็นเข้าก็เกิดความพึงใจ จึงร่วมสมสู่กันจนเกิดบุตรชายคนหนึ่งซึ่งมีทั้งรูปงามและกำลังมาก ชาวบ้านต่างพร้อมใจกันยกให้ขึ้นครองราชสมบัติ

ตำนานสำนวนนี้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ "ชินกาลมาลีปกรณ์" ซึ่งเป็นพงศาวดารฝ่ายเหนือที่แต่งเป็นภาษาบาลี โดยระบุพระนามของบุตรชายผู้นี้ว่า "โรจราช" ก่อนที่ภายหลังจะเรียกกันว่า "พระเจ้าล่วง" นักวิชาการผู้แปลคัมภีร์เล่มนี้ให้ความเห็นว่าบ้านโคที่กล่าวถึงก็คือบ้านโคนในกำแพงเพชรนั่นเอง และเชื่อมโยงโรจราชผู้นี้เข้ากับพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง อย่างไรก็ตาม ตำนานบางสำนวนที่เล่าสืบกันในท้องถิ่นได้แทรกลำดับวงศ์เพิ่มเข้ามาอีกสองสามชั้น โดยให้โรจราชหรือบุคคลที่เกิดจากนางเทพธิดาเป็นบรรพบุรุษรุ่นปู่หรือรุ่นบิดาของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ไม่ใช่ตัวพ่อขุนศรีอินทราทิตย์เองโดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้แต่ในสายตำนานเดียวกัน รายละเอียดของลำดับวงศ์ก็ยังไม่ลงรอยกันทั้งหมด เรื่องราวจึงลากไปสู่การถือกำเนิดของบุคคลที่ภายหลังได้รับการยกย่องว่าเป็นต้นวงศ์ของกษัตริย์สุโขทัย

ลักษณะการ "มีเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปะปนในสายเลือด" เช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องแปลกในวรรณกรรมพื้นบ้านไทย เพราะตำนานพระร่วงอีกหลายสำนวนก็เดินเรื่องคล้ายกัน เพียงแต่เปลี่ยนตัวละครฝ่ายเหนือธรรมชาติจากนางเทพธิดา

The Office Of Academic Resource Information And Technology

เป็น "นางนาค" เอกสารเก่าอย่างพระราชพงศาวดารเหนือเล่าว่า กษัตริย์เมืองหริภุญชัยไปพบกับนางนาคระหว่างจำศีลในป่า ทั้งสองอยู่ร่วมกันจนนางนาคตั้งครรภ์ แล้วจึงคลอดบุตรทิ้งไว้กลางป่าพร้อมของวิเศษ เด็กคนนั้นถูกพรานพบและเลี้ยงดู เติบโตขึ้นมาพร้อมวาจาสิทธิ์ พูดสิ่งใดก็เป็นจริงดังนั้นทุกประการ นี่คือที่มาของฉายา "พระร่วง" ที่คนไทยรุ่นหลังคุ้นเคยผ่านนิทานเรื่องขอมดำดิน ซึ่งเล่าว่าขอมผู้คิดร้ายถูกวาจาสิทธิ์ของพระร่วงสาปให้กลายเป็นหินตั้งแต่โผล่พ้นดินได้เพียงครึ่งตัว

ยังมีตำนานอีกสำนวนที่ผูกกำเนิดพระร่วงเข้ากับกลุ่มชนลุ่มน้ำโขงและเมืองน่าน โดยให้บิดาของพระร่วงเป็นกษัตริย์นาม "พระเจ้าศรีธรรมโศกราช" ผู้ไปพบรักกับนางนาคแล้วผิดสัญญาที่จะกลับมารับ นางนาคจึงสำรอกก้อนเลือดทิ้งไว้ก่อนจะจากไป และเด็กที่เกิดจากก้อนเลือดนั้นก็เติบโตมาเป็นพระร่วงในเวลาต่อมา จะเห็นได้ว่าตำนานพระร่วงมีหลายสำนวน แตกต่างกันในรายละเอียดของ "มารดาผู้เป็นเทพ" และสถานที่กำเนิด แต่โครงเรื่องหลักคล้ายคลึงกันคือ วีรบุรุษผู้นี้เกิดมาพร้อมพลังพิเศษ เติบโตในป่าห่างไกลอำนาจศูนย์กลาง แล้วภายหลังจึงก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำที่ปลดปล่อยบ้านเมืองจากอำนาจของขอม

พระร่วง คือใครกันแน่
ข้อที่ชวนสับสนที่สุดในตำนานพระร่วงคือ ตัวตนที่แท้จริงของเขา เพราะชื่อนี้ไม่ได้หมายถึงกษัตริย์องค์ใดองค์หนึ่งเพียงองค์เดียว บ้างว่าหมายถึงพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ บ้างว่าคือพ่อขุนรามคำแหง ผู้ประดิษฐ์ลายสือไท และบ้างก็ใช้เรียกกษัตริย์สุโขทัยทุกพระองค์รวมกันในฐานะสัญลักษณ์ของราชวงศ์ทั้งสาย

ความคลุมเครือเช่นนี้เป็นธรรมดาของตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาปากต่อปาก ผ่านกาลเวลานับร้อยปี ย่อมมีการเพิ่มเติมและปะปนกันระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องเล่า นักปราชญ์ในอดีตเองก็เคยแสดงความเห็นต่างกันไว้ ฝ่ายหนึ่งมองว่าเรื่องพระร่วงเป็นเพียงนิทานที่แต่งเสริมภายหลัง ในขณะที่อีกฝ่ายเชื่อว่าน่าจะมีแก่นเรื่องจริงอยู่ เพียงแต่ถูกเล่าต่อเติมให้มีความอัศจรรย์มากขึ้นตามธรรมเนียมของวรรณกรรมมุขปาฐะ
หากมองในแง่นี้ "วาจาสิทธิ์" ของพระร่วงอาจไม่ใช่เวทมนตร์จริง ๆ แต่สะท้อนถึงบารมีของผู้นำที่ราษฎรเลื่อมใสศรัทธาอย่างสูง จนสิ่งที่ท่านสั่งการนั้นเกิดขึ้นจริงได้เสมอ ส่วนสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ท่านคิดค้น เช่น ภาชนะตักน้ำแบบใหม่ ก็อาจถูกชาวบ้านมองว่าเป็นเรื่องมหัศจรรย์ จนเล่าขานต่อกันมาเป็นตำนานเวทมนตร์ในภายหลัง

เมื่อตำนานพบประวัติศาสตร์ ร่องรอยของอำนาจขอมในแผ่นดินสุโขทัย ทีนี้ลองถอยออกจากเรื่องเล่าเชิงมหัศจรรย์ มาดูหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยืนยันได้ชัดเจนกว่า จะพบว่าเบื้องหลังกำเนิดราชวงศ์พระร่วงเป็นเรื่องการเมืองที่ซับซ้อนไม่แพ้ตำนาน

The Office of Academic Resource Information And Technology

ก่อนเข้าเรื่อง ขอทำความเข้าใจคำศัพท์กันก่อนสักเล็กน้อย ศิลาจารึกสุโขทัยอย่างจารึกวัดศรีชุมใช้คำว่า "ขอม" เรียกกลุ่มอำนาจที่ปกครองสุโขทัยอยู่ก่อน ไม่ได้ใช้คำว่า "เขมร" โดยตรง นักวิชาการยังถกเถียงกันไม่ยุติว่า "ขอม" ในความหมายดั้งเดิมหมายถึงชาวเขมรแห่งเมืองพระนครโดยตรง หรือหมายถึงกลุ่มคนในวัฒนธรรมเดียวกันที่กระจายอยู่แถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น ละโว้ ซึ่งอาจไม่ใช่ชาวเขมรกัมพูชาโดยสายเลือดเสียทีเดียว แต่รับวัฒนธรรมและระบบการปกครองแบบเขมรมาใช้ บทความนี้จึงขอใช้คำว่า "ขอม" ตามที่ปรากฏในจารึกและตำนานเมื่อกล่าวถึงอำนาจปกครองที่คุมสุโขทัยอยู่ในขณะนั้น และใช้คำว่า "เขมรโบราณ" หรือ "อาณาจักรเขมร" เฉพาะเมื่อกล่าวถึงราชสำนักเมืองพระนครและกษัตริย์เขมรอย่างพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งมีหลักฐานยืนยันชัดเจนว่าเป็นราชวงศ์เขมรแห่งเมืองพระนครจริง

ก่อนการสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีอิสระ ดินแดนแถบนี้อยู่ภายใต้อิทธิพลของอำนาจขอมมาก่อน โดยมีเมืองละโว้ (ลพบุรี) เป็นฐานอำนาจสำคัญในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา จากจุดนั้นอิทธิพลของอาณาจักรเขมรที่เมืองพระนครจึงค่อย ๆ แผ่ขยายขึ้นไปทางเหนือตามลำน้ำปิง วัง ยม น่าน จนครอบคลุมถึงพื้นที่สุโขทัย ซึ่งในเวลานั้นมีสถานะเป็นเมืองชายขอบที่คุมเส้นทางการค้าสำคัญ เชื่อมโยงระหว่างฝั่งอ่าวเมาะตะมะกับลุ่มน้ำโขงและจีนตอนใต้

ราชสำนักเขมรจึงส่งขุนนางที่เรียกกันว่า "ขอมสบาดโขลญลำพง" ขึ้นมาปกครองดูแลสุโขทัยแทนศูนย์กลาง ทำหน้าที่คุมพื้นที่ยุทธศาสตร์และเก็บส่วยจากหัวเมืองท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน ผู้นำท้องถิ่นชาวไทที่มีฐานอำนาจของตนเองอยู่แล้ว อย่างพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด (แถบเพชรบูรณ์) ก็ได้รับการผูกมิตรจากราชสำนักเขมรผ่านการอภิเษกสมรส โดยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 พระราชทานพระราชธิดาให้เป็นชายา พร้อมพระราชทานพระแสงขรรค์และพระนามอันทรงเกียรติในระบบยศเขมรให้ด้วย นั่นคือที่มาของพระนาม "กมรเตงอัญศรีอินทรบดินทราทิตย์" ซึ่งภายหลังพ่อขุนผาเมืองได้ยกพระนามนี้ให้แก่พ่อขุนบางกลางหาว พันธมิตรคนสำคัญ

ที่จริงแล้ว พ่อขุนผาเมืองไม่ใช่คนนอกที่จู่ ๆ คิดยกทัพไปยึดเมืองผู้อื่น แต่เป็นพระราชโอรสของพ่อขุนศรีนาวนำถุม ผู้เคยปกครองสุโขทัย-ศรีสัชนาลัยมาก่อน เมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถุมสิ้นพระชนม์และเกิดสุญญากาศทางอำนาจ ขอมสบาดโขลญลำพงจึงฉวยโอกาสเข้ายึดเมืองไป การร่วมมือกันขับไล่ขอมจึงเป็นการทวงบัลลังก์บรรพบุรุษของพ่อขุนผาเมืองคืนมากกว่าจะเป็นการรุกรานเมืองอื่น ส่วนพ่อขุนบางกลางหาวเองก็ไม่ใช่พันธมิตรที่ไม่เกี่ยวข้องกัน แต่เป็นน้องเขยของพ่อขุนผาเมือง เนื่องจากพระมเหสีของพ่อขุนบางกลางหาว คือนางเสือง เป็นพระกนิษฐาของพ่อขุนผาเมือง ความร่วมมือครั้งนี้จึงมีสายสัมพันธ์เครือญาติเป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว

The Office Of Academic Resource Information And Technology

การขับไล่ขอมและกำเนิดราชวงศ์พระร่วงที่แท้จริง
จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นเมื่อพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สวรรคต อำนาจของอาณาจักรเขมรที่เมืองพระนครเริ่มอ่อนแอลง ขอมสบาดโขลญลำพงซึ่งปกครองสุโขทัยอยู่จึงขาดกำลังหนุนจากศูนย์กลาง พ่อขุนผาเมืองและพ่อขุนบางกลางหาวเห็นเป็นโอกาส จึงรวมกำลังไพร่พลชาวไทเข้าขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงออกจากสุโขทัยได้สำเร็จ ที่น่าสนใจคือ เมื่อขับไล่ขอมสำเร็จแล้ว พ่อขุนผาเมืองไม่ได้ขึ้นครองราชย์เอง แต่กลับยกพระนามศักดิ์สิทธิ์ที่เคยได้รับจากกษัตริย์เขมร พร้อมกับเมืองสุโขทัย มอบให้แก่พ่อขุนบางกลางหาว พ่อขุนบางกลางหาวจึงขึ้นครองราชย์ในพระนามนั้น ซึ่งต่อมาเรียกเพี้ยนกันในภาษาไทยว่า "พ่อขุนศรีอินทราทิตย์" ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง เหตุการณ์นี้จึงไม่ใช่การรบระหว่างเขมรกับเขมรด้วยกัน หากเป็นการที่ผู้นำท้องถิ่นชาวไท ซึ่งถือครองยศตำแหน่งแบบเขมรอยู่ก่อนแล้ว ลุกขึ้นยึดอำนาจคืนจากขุนนางส่วนกลางที่เขมรส่งมาปกครอง ระบบการปกครองในยุคนั้นไม่ได้แบ่งฝักฝ่ายตามเชื้อชาติเหมือนที่เราคุ้นเคยกันทุกวันนี้ แต่แบ่งตามเครือข่ายอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นเป็นหลัก

เมื่อสองสายเรื่องเล่าไม่ได้บรรจบกันจริง ถึงตรงนี้ ถ้าอ่านสองสายเรื่องอย่างละเอียด จะพบความจริงที่ตรงไปตรงมากว่าที่มักเข้าใจกัน นั่นคือ ตำนานบ้านโคนกับหลักฐานประวัติศาสตร์เรื่องพ่อขุนบางกลางหาว ไม่ได้เล่าต่อเนื่องกันเป็นเรื่องเดียว
ฝั่งตำนานชินกาลมาลีปกรณ์จบเรื่องไว้แค่ "ชาวบ้านราชาภิเษกโรจราชขึ้นครองสุโขทัย" ไม่มีการเอ่ยถึงเมืองบางยาง ไม่มีพ่อขุนผาเมือง ไม่มีการรบกับขอมสบาดโขลญลำพง ส่วนฝั่งศิลาจารึกวัดศรีชุมก็เริ่มเรื่องพ่อขุนบางกลางหาวจากสถานะ "เจ้าเมืองบางยาง" อยู่แล้ว โดยไม่มีการย้อนอธิบายว่าท่านมาจากไหน เกิดที่ใด และเมืองบางยางเองก็ยังเป็นปริศนา นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เสนอตำแหน่งไว้แถบเพชรบูรณ์ถึงลุ่มน้ำน่านตอนบน ซึ่งอยู่คนละฟากภูมิศาสตร์กับกำแพงเพชรอย่างชัดเจน ไม่มีหลักฐานชิ้นใดอธิบายการเดินทาง การเปลี่ยนสถานะหรือความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เชื่อมสองเหตุการณ์นี้เข้าด้วยกันจริง ๆ

ตำนานท้องถิ่นบางสำนวนพยายามเติมช่องว่างนี้ด้วยการแทรกลำดับวงศ์เพิ่ม เช่น ให้โรจราชเป็นบรรพบุรุษรุ่นปู่ของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ผ่านสายพระเจ้าสุริยราชาและพระเจ้าจันทราชาแห่งเมืองกำแพงเพชร แต่การเติมนี้เองก็เป็นการ "อ้าง" ความต่อเนื่องมากกว่าจะ "อธิบาย" กลไกที่แท้จริง เพราะไม่มีเนื้อความไหนบอกว่าสายวงศ์นี้เคลื่อนย้ายจากกำแพงเพชรไปเป็นเจ้าเมืองบางยางได้อย่างไร
สิ่งที่พอกล่าวได้อย่างซื่อตรงต่อหลักฐานคือ ทั้งสองเรื่องน่าจะเป็นตำนานกำเนิดคนละสาย ที่ต่างท้องถิ่น คือฝั่งกำแพงเพชรและฝั่งสุโขทัย ต่างพัฒนาขึ้นมาเพื่ออธิบายที่มาของบุคคลที่ถูกเรียกรวมกันในภายหลังว่า "พระร่วง" ปรากฏการณ์เช่นนี้ไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะปฐมกษัตริย์ที่ขึ้นสู่อำนาจด้วยกำลังทางการเมืองมักมีเรื่องเล่ากำเนิด

The Office Of Academic Resource Information And Technology

เหนือธรรมชาติถูกผูกเข้ามาภายหลัง เพื่อสร้างความชอบธรรมว่าอำนาจที่ได้มาไม่ได้มาจากกำลังพลเพียงอย่างเดียว แต่มาจากสายเลือดพิเศษตั้งแต่กำเนิด การจับคู่ตำนานบ้านโคนเข้ากับพ่อขุนบางกลางหาวจึงน่าจะเป็นผลจากการตีความของคนรุ่นหลัง ที่อาศัยชื่อร่วมกันคือ "พระร่วง" เป็นสะพานเชื่อม มากกว่าจะมีสายสัมพันธ์ทางเหตุการณ์ที่ปรากฏชัดในหลักฐานทั้งสองฝั่งเอง

พูดให้ตรงที่สุด: เมืองคณฑีอาจเป็นถิ่นกำเนิดของ "พระร่วง" ในความหมายของตำนานปฐมกษัตริย์สุโขทัยโดยรวม แต่ยังไม่มีหลักฐานที่หนักแน่นพอจะยืนยันว่าเป็นถิ่นกำเนิดของ "พ่อขุนบางกลางหาว" ตัวบุคคลที่ปรากฏในศิลาจารึกวัดศรีชุมโดยตรง ช่องว่างนี้ยังเปิดอยู่ และอาจเป็นเช่นนั้นตลอดไป เว้นแต่จะมีหลักฐานจารึกใหม่ปรากฏขึ้นมาเชื่อมสองเรื่องเข้าด้วยกันจริง ๆ

บทความนี้เรียบเรียงจากตำนานพื้นบ้านและข้อมูลทางประวัติศาสตร์หลายสำนวน ซึ่งยังมีรายละเอียดที่นักวิชาการถกเถียงกันอยู่ โดยเฉพาะประเด็นตัวตนที่แท้จริงของ "พระร่วง" และความสัมพันธ์ระหว่างตำนานกับหลักฐานจารึก จึงควรอ่านด้วยความเข้าใจว่าเป็นการผสมผสานระหว่างเรื่องเล่าและประวัติศาสตร์ ไม่ใช่ข้อสรุปทางวิชาการที่ยุติแล้ว

แหล่งอ้างอิง

แสง มนวิทูร (ผู้แปล). ชินกาลมาลีปกรณ์. มิตรนราการพิมพ์, 2510. — ต้นทางตำนานบ้านโค/โรจราช
ศิลาจารึกวัดศรีชุม สุโขทัย หลักที่ 2 — ที่มาของคำว่า "ขอม" และ "ขอมสบาดโขลญลำพง"
ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ 1 — ประวัติศาสตร์การก่อตั้งราชวงศ์พระร่วง
จิตร ภูมิศักดิ์. ข้อเท็จจริงว่าด้วยชนชาติขอม. สำนักพิมพ์มติชน/ศยาม. — งานศึกษาหลักเรื่องคำว่าขอม-เขมร
เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบลคณฑี จังหวัดกำแพงเพชร (khonthi.go.th) — ข้อมูลท้องถิ่นเมืองคณฑี/บ้านโคน
ศิลปวัฒนธรรม (silpa-mag.com) — บทความ "ขอม คือเขมรหรือไม่ใช่เขมร" และ "พระร่วง ลูกนางนาค"

ผู้สนใจเชิงลึกโดยเฉพาะเรื่องลำดับวงศ์และศักราช ควรสอบทานกับฉบับแปลชินกาลมาลีปกรณ์และศิลาจารึกโดยตรง เนื่องจากแหล่งข้อมูลท้องถิ่นบางส่วนอาจมีรายละเอียดคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ

คำสำคัญ : ตำนานเมืองคณฑี กำเนิดพระร่วง พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ราชวงศ์พระร่วง บ้านโคน กำแพงเพชร

ที่มา : https://www.facebook.com/photo/?fbid=1996647088290482&set=a.792004665421403

The Office Of Academic Resource Information And Technology

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2026-08-13

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2550&code_db=610001&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology